

можна проводити дослідження, знаходити бажаний діапазон зміни тих чи інших параметрів, прогнозувати рівень досягнення мети.

Серед різних спеціалістів у галузі вирішення проблем економіки чільне місце посідають економісти-кібернетики, які є економістами-аналітиками, що здатні вирішувати економічні проблеми на підставі глибоких економічних знань, досконалого володіння інструментарієм економіко-математичного аналізу і сучасними комп'ютерними технологіями. Студенти цієї спеціальності отримують систему знань за економічними, математичними та фаховими спеціальними дисциплінами, володіючи найпрогресивнішими комп'ютерними технологіями. Ця спеціальність передбачає отримання базової економічної підготовки на такому ж рівні як і економісти інших спеціальностей, проте в області математичної освіти значно випереджує їх.

Економісти-кібернетики мають високу кваліфікацію у сфері організаційного управління в економіці, володіють ефективними математичними методами аналізу і прогнозування економічних ситуацій з використанням найновіших інформаційних технологій, можуть ефективно реалізовувати свої професійні знання економіста. Про них заслужено висловлюються, як про неперевершених фахівців на будь-яких ділянках у системах управління підприємствами та організаціями.

Література:

1. Економічна енциклопедія у 3-х томах. – Відп.ред. Мочерний С.В. Т. 1. – К. : Академія, 2000. – 361 с.
2. Енциклопедія кібернетики у 2-х томах. К. : Академія, 1973.
3. Геєць В.М., Лисенко Ю.Г., Вовк В.М. та ін. Економічна кібернетика: Підручник у 2-х томах–ТОВ “Юго-ВостокЛтд” Донецьк, 2005. – 508 с.

УДК 330.5:331.1

З.Б. Артım-Дрогомирецька, к.е.н., доцент

М.В. Дацко, к.е.н., доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НА РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Z.B. Artym-Drohomyretska, Ph.D., Assoc. Prof.

M.V. Datsko, Ph.D., Assoc. Prof.

THE INFLUENCE OF THE EDUCATIONAL SERVICES MARKET ON THE LEVEL OF HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT

Розширення сфери інтелектуальної праці у світовій господарській системі стає умовою і наслідком становлення економіки знань. З розвитком економічних відносин та переходом до формування інформаційного

суспільства, де ключовим фактором виступає інтелект, питання ефективності формування людського капіталу в контексті розвитку ринку інвестиційних ресурсів та визначення ролі людського чинника у формуванні інформаційного суспільства набуває все більшої актуальності.

Інвестиції в освіту, науку й професійну підготовку є одним із пріоритетних елементів нагромадження і розвитку людського капіталу. За визначенням ЮНЕСКО, на частку освіти припадає 60% серед факторів, що формують доходи людини. Крім того, зазначений напрям є найчастішим, що застосовується економістами як чинник формування й оцінки ефективності інвестицій у людський капітал [2].

Всесвітнім економічним форумом (World Economic Forum) оприлюднено щогорічний рейтинг країн світу за оцінкою розвитку людського капіталу, в якому відмічається покращення ситуації в Україні, порівняно з даними 2015 року. При проведенні рейтингової оцінки застосовується Індекс людського капіталу (Human Capital Index), при визначенні якого враховуються складові, які характеризують рівень освіти в країні, професійної підготовки, працевлаштування і зайнятості, тривалості життя тощо. У 2016 році за Індексом людського капіталу Україна посіла 26 місце серед 130 країн світу, покращивши за рік позицію на 5 пунктів (у 2015 році за оцінкою розвитку людського капіталу Україна посідала 31 місце серед 124 країн світу). Світовим лідером за рівнем розвитку людського капіталу, як і торік, стала Фінляндія. Перша десятка лідерів також не змінилася – Норвегія, Швейцарія, Японія, Нова Зеландія, Данія, Нідерланди, Канада та Бельгія [3].

Рівень розвитку національної економіки визначає обмеження щодо матеріального та фінансового забезпечення системи планування та регулювання ринку освітніх послуг. Від величини основних макроекономічних показників залежить, скільки коштів буде виділено на державне замовлення з підготовки фахівців, якими будуть пільги для незахищених груп населення при вступі до ВНЗ, якими будуть принципи оподаткування діяльності навчальних закладів тощо. Від рівня економічного розвитку будуть залежати темпи наближення параметрів освітнього процесу, зокрема в плані забезпечення якості освіти, до відповідних європейських стандартів.

В той же час, розвиток освітньої сфери неминуче впливає на економічне зростання. Цей вплив досить важко виміряти, оскільки освіта продукує особливий вид ресурсу – людський капітал, який проблематично виміряти в об'ємних чи вартісних показниках. Його вплив відчутний лише через певний проміжок часу – лаг, проте на сьогодні саме розвиток людського потенціалу визначає можливості економічного зростання держави. Часи, коли найбагатшими були країни із найбільшими запасами природних корисних ресурсів, минають. Тепер перед кожною державою, а особливо перед Україною, стоїть пріоритетне завдання розвитку людського капіталу, його примноження. Хоча у вітчизняних реаліях це зводиться до намагання утримати наявний рівень

інтелектуального розвитку, який невпинно зменшується через низку проблем, зокрема масову міграцію висококваліфікованих спеціалістів за межі держави.

Інтелектуальну міграцію зумовлюють такі чинники: проблеми з працевлаштуванням випускників вищих навчальних закладів; відсутність можливостей для повноцінної професійної реалізації в Україні; різниця в рівнях заробітної плати в Україні й розвинених країнах; гостра політико-економічна ситуація в країні, інформаційна війна.

У затвердженій Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р. [1] однією з головних цілей виокремлено «Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів», яку слід реалізовувати через операційну ціль «Розвиток інтелектуального капіталу». Стимулювання такої співпраці на регіональному рівні відкриває широкий горизонт щодо забезпечення конкурентоспроможності регіонів, збереження і примноження інтелектуального капіталу країни, регіонів, припинення процесів падіння життєвого рівня інтелектуальної еліти і стане одним із механізмів відтоку за кордон вчених, науковців, дослідників, талановитої студентської та наукової молоді [4].

Слід також зазначити, що міжнародна інтеграція системи освіти не повинна обмежуватися лише уніфікацією освітніх стандартів. Українська освіта потребує залучення іноземних інвесторів на ринок освітніх послуг, формування тісного зв'язку „освіта – наука – бізнес” за європейським зразком. Важливими елементами є налагодження тісної взаємодії українських та зарубіжних вищих навчальних закладів у галузі наукових розробок, у проведенні спільних досліджень, в участі у міжнародних грантах та проектах.

Якісні зміни у системі вищої освіти щодо нового статусу вищих навчальних закладів для потреб економічного розвитку є механізмом державного впливу, який спрямований на збереження інтелектуального та людського капіталу країни.

Завдяки розвитку фундаментальних та наукових досліджень в сучасних вищих навчальних закладах формуватиметься нова якісна характеристика інтелектуального та людського капіталів.

Література:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 р. [Електронний ресурс] / Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. №385. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/385-2014-p> .

2. Інституційні механізми капіталізації економіки регіонів Українського Причорномор'я : [монографія] / [Б. В. Буркинський, В. М. Осипов, О. В. Моліна та ін.] ; за наук. ред. Б. В. Буркинського ; НАН Укра їни, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. дослідж. – Одеса : ППРЕЕД НАН України, 2014. – 520 с.

3. Рейтингові оцінки розвитку людського капіталу 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analitika/rejtingovi-ocinky-rozvytku-lyudskogo-kapitalu-2016> .

4. Семів Л. К. Співробітництво освіти, науки, бізнесу в реалізації стратегії регіонального розвитку України / Л. К. Семів // Соц.-ек. проблеми сучас. періоду України, 2014, Вип. 3(107). – С. 455-462.

УДК 378.4

О.В. Кареліна, к.пед.н., доцент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ БІЗНЕСУ І УПРАВЛІННЯ

O.V. Karelina, Ph.D., Assoc. Prof.

THE ESSENCE OF PROFESSIONAL COMPETENCE FOR BUSINESS AND MANAGEMENT SPECIALISTS

У Національній стратегії розвитку освіти на період до 2021 р.[1] одним із провідних напрямів визначено модернізацію структури, змісту та організації освіти на засадах компетентнісного підходу. У Законі «Про вищу освіту»[2] компетентність - динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти. У Національній рамці кваліфікацій [3] під компетентністю розуміють здатність до розв'язання задач у галузі професійної діяльності.

Проблематика компетентнісного підходу у вищій професійній освіті ґрунтовно розробляється українськими та зарубіжними вченими. Теоретико-методологічні засади упровадження компетентнісного підходу досліджують А. Бермус, А. Вербицький, О. Дахін, І. Зимняя, М. Князян, О. Локшина, А. Маркова, А. Митяєва, Л. Морська, О. Овчарук, О. Пометун, С. Трубачева, А. Хуторской та ін. Формування професійної компетентності фахівців економічного профілю розглядають Н. Баловсяк, О. Гончарова, М. Левочко, В. Локшин, О. Олефір, І. Полещук, О. Романовський; менеджерів - Л.Батченко, Л.Ващенко, М.Дробноход, Л.Каращук, Н.Коломинський, В.Крижко, С. Крисюк, О.Мармаза, Є.Павлютенков, Т.Рогов, Т.Сорочан та ін.

У діючому переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266, економічні (Облік і оподаткування; Фінанси, банківська справа та страхування; Маркетинг; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність) та управлінські (Менеджмент; Публічне управління та адміністрування) спеціальності об'єднані в одну галузь